

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

56-2

BRNO 2015

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 56
Volume 56

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady <i>Head of editorial board</i>	Pavel Kouřil
Redakční rada <i>Editorial board</i>	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkey, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor <i>Editor in chief</i>	Petr Škrdla
Výkonná redakce <i>Assistant Editors</i>	Hedvika Břínková, Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba <i>Executive Editors, Typography</i>	Alice Del Maschio
Software <i>Software</i>	Adobe InDesign CS5
Vyobrazení na obálce <i>Cover Picture</i>	Brno-Líšeň, hradisko Staré zámky. Raněstředověké denáry (viz obr. 5, str. 167 a obr. 15, str. 171). <i>Brno-Líšeň, Staré zámky hillfort. Early Middle Ages deniers (see Fig. 5, Pg. 167 and Fig. 15, Pg. 171).</i>
Adresa redakce <i>Address</i>	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk <i>Print</i>	Azu design s. r. o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2015

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright © 2015 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

ká situace. Prozkoumáno bylo celkem 5 zahloubených objektů, přičemž čtyři z nich se dají interpretovat jako dochované nístěje původně nadzemních pecí. Výrazněji do podloží byl zahlouben pátý objekt. Jednalo se o pravidelně obdélnou jámu s téměř příkými stěnami. Ve východní části byly zřetelné dvě menší pravoúhle obdélné zahloubeniny – snad pozůstatky nosných trámů nadzemní konstrukce. V západní části tohoto objektu byla v kratší stěně prozkoumána přibližně polokulová zahloubenina s červeně propálenými stěnami. Jednalo se tedy o pozůstatky větší stavby, která spolu s předchozími pecemi tvořila nejspíše jeden výrobní areál. Ve výplních těchto objektů byly nalezeny zlomky keramiky a v jednom případě ještě menší zlomky zvířecích kostí. Chronologicky náleží vyzvednuté nálezy období 16. – 17. století. Vzhledem k absenci jiného doprovodného inventáře je interpretace celého nálezu nejistá. Nejpravděpodobněji se jedná o pozůstatek výrobního prostoru sloužícího na počátku novověku ke zpracování na zdejších poli vypěstovaných plodin.

Místo nálezu je v souřadnicovém systému S-JTSK určeno bodem y = 576373.33; x = 1180849.04.

Marek Lečbych

Resumé

Dambořice (Hodonín Dist.), „Rovenské“. Furnaces dated back to the 16th – 17th centuries were excavated during a rescue excavation in 2014.

DĚTKOVICE (K. Ú. DĚTKOVICE U PROSTĚJOVA, OKR. PROSTĚJOV)

Kaple sv. Anny. Novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Dne 24. října 2014 byl realizován archeologický dohled při stavbě „Oprava a odvodnění kaple sv. Anny v Dětkovicích“, k. ú. Dětkovice u Prostějova, okr. Prostějov (ZM ČR, 1:10 000, list 24-24-17, koordináta 128:167 mm od Z:J s. č.). Zemní práce spočívaly v částečném obnažení základového zdiva stavby a v uložení vzduchového kanálu v místě vstupu do kaple. Výkopy zasáhly mocnou kulturní vrstvu obsahující četné fragmenty novověké keramiky, které ilustrují lidské aktivity předcházející zbudování kaple v roce 1835.

Pavel Fojtík

Resumé

Dětkovice (Kat. Dětkovice u Prostějova, Bez. Prostějov), St. Anna Kapelle. Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

DLOUHÁ LOUČKA (K. Ú. PLINKOUT, OKR. OLOMOUC)

„Ve Zmole“. Těžební šachta. Vrcholný středověk, novověk (?). Záchranný výzkum.

V souvislosti se stavbou polní cesty C3 a záchytného příkopu ZP4 v katastrálním území Plinkout Krajským pozemkovým úřadem pro Olomoucký kraj, pobočka Olomouc, byl 21. 5. 2014 pracovníky Archeologického centra Olomouc zahájen odborný archeologický dohled. Při tomto dohledu byl v jednom z úseků stavby cesty při skrývce provedené na původní prašné komunikaci rozpoznán příznak kruhové těžební šachty. Na základě tohoto nálezu se zde uskutečnil záchranný archeologický výzkum.

Lokalita se zasypanou těžební šachtou se nachází v jihovýchodní části katastru obce Plinkout v extravilánu v trati „Ve Zmole“ v nadmořské výšce 315 m. V bezprostředním okolí šachty jsou pozůstatky staré třeshňové aleje, sadu a rekultivovaná skládka odpadu. Celý tento prostor obklopuje zemědělsky využívaná půda. Místní neoficiální název pro toto místo užívaný od zhruba poloviny 20. století je „Horákův kopec“. Minimálně od začátku 19. století do poválečného odsunu německého obyvatelstva byl znám pod německým názvem Gold-Hübel (Zlatý vrch).

Nejstarší doklady osídlení jsou z období pravěku (neolit/eneolit) a pochází z úpatí jižní strany kopce, kde se nachází zkoumaná těžební šachta. Tímto místem zhruba probíhá hranice mezi katastrem Dolní Dlouhá Loučka a Plinkout. Zde byly před 2. světovou válkou provedeny povrchové sběry, při nichž byly nalezeny pazourky a keramické střepy (Richter a kol. 1998, 83). Osada Plinkout byla založena ve středověku pravděpodobně v průběhu 2. poloviny 13. století. Nejstarší známý název obce v písemných pramenech pochází z roku 1348. Nově založená osada byla součástí Stráleckého panství. Již za svobodných pánů ze Strálku, se uvádí na tomto panství velký počet cizích horníků (myšleno lidí, kteří přicházeli z německy mluvících zemí). Na mnoha místech začaly vznikat doly a někde byla zakládána rýžoviště zlata. Roku 1425 přešla obec ze Stráleckého panství do majetku pánů ze Sovince. V urbářích Sovineckého panství je uvedeno, že ve vsi Plinkoutě byla malá hornická kolonie lidí, kteří měli v obci jen domečky bez polí (Pinkava 1922, 201–202; Richter a kol. 1998, 83). První vrchol dolování zažil Plinkout v roce 1546, tehdy zde bylo 68 dolů, více než v ostatních obcích v okolí. V letech 1570 – 1600 se pracuje v dalších 20 dolech, v následujících 50 letech se měl počet dolů ještě zvýšit. Těžba téměř zanikla za třicetileté války a v provozu zůstalo jen 19 dolů. Od roku 1774 jsou doly v Plinkoutě úplně opuštěny (Richter a kol. 1998, 83–84).

Nalezená šachta tvořila na povrchu pravidelný kruhový půdorys o průměru maximálně 4,70 m. Vrchní zásypaný měl středně šedou barvu a téměř pravidelné okraje,

opticky tak vystupoval z okolních světlejších vrstev jílu. Objekt šachty byl vzhledem k potřebě používání komunikace při stavbě archeologicky zkoumán jen z části. Po vymezení místa budoucího výkopu, byly postupně uměle po 0,20 m odebírány vrstvy výplně v něm se nalézající, pro dokumentaci byl ponechán jihozápadní profil objektu. Celkem byly na profilu rozlišeny 4 uloženiny, z kterých byly odebírány vzorky hornin a vzorky naplavení. Od hloubky 1,60 do 4 m byla provedena těžkou technikou kontrolní sonda, kdy bylo zjištěno, že dno jámy tvořila sypká zemina a vrstva křemenných balvanů, kdy některé dosahovaly průměru i přes 1 m. Po tomto zjištění a provedení potřebné dokumentace a zaměření místa pomocí GPS, byla těžební jáma zasypána.

Časově zařadit tento pozůstatek těžební činnosti je problematické. Z písemných pramenů víme, že těžba v této oblasti intenzivně probíhala s většími či menšími přestávkami od 13. století do závěru 18. století. Z výplně šachty nemáme žádné artefakty, které by její vznik dovolovaly datovat již do prvních fází těžby v období vrcholného středověku. Nalezeny byly jen zlomky železných, blíže neurčených předmětů a cihel, vše pravděpodobně z období novověku. Tyto artefakty byly jen v horních vrstvách šachty a mohly se do ní dostat buď splachem z okolní plochy při erozi, čemuž by nasvědčovala jasně patrná splachová vrstva ve výplni objektu, nebo při jejím pozdějším úmyslném zasypávání. Jelikož se šachta nalézala přímo pod prašnou komunikací, která je identifikovatelná jen schematicky na I. vojenském mapování z 2. poloviny 18. století, a potom ji lze s určitostí ztotožnit s cestou zobrazenou na II. vojenském mapování z 30. let 19. století (<http://oldmaps.geolab.cz>), tak lze usuzovat, že musela být zasypána nejpozději někdy v tomto období, respektive před ním, než zde komunikace vznikla. Výsledky archeobotanické analýzy ze stejných vrstev, ze kterých pochází artefakt, ukazují jen na větší časový rozptyl od středověku po novověk.

Otázkou také zůstává, jaká surovina zde byla těžena. Plinkout se nachází v pruhu či pásmu vranské skupiny devonského stáří; nachází se zde železné rudy, doprovázené barevnými kovy (Karel, Marek 2011, 4, 19). Není pochyb, že v okolí Plinkouta se železná ruda těžila, existuje proto dostatek dokladů v písemných pramenech. Nicméně v širší dané oblasti byly využívány i ložiska barevných kovů a to hlavně stříbra, ale i zlata. Při vyčerpání povrchových ložisek zlata bylo nutné těžít z větších hloubek. Zájem byl především o tzv. suché terasy v místech bývalých toků řek a nad stávajícími toky. Sedimenty byly vyhledávány pomocí šachtic (Novák 1985, 34; Karel 2011, 6). To, že nalezená šachta na kopci jižně nad Plinkoutem, mohla sloužit i k těžbě zlata, nám napovídá dochovaný starší název kopce „Zlatý vrch“, a také místní pověsti o dávné těžbě zlata. Pravděpodobně zde v minulosti pramenil i drobný vodní tok, čemuž odpovídá i geologické složení v podobě splachových, nepevných a smíšených sedimentů. Z identifikovaných hornin zde byl křemen, břidlice a fylit. Dnes v místě žádná po-

vrchová vodoteč není, ke změně hydrologických poměrů v oblasti mohlo ale dojít v důsledku vytvoření rozsáhlé zemědělsky využívané plochy.

Bohužel oblast v okolí Plinkouta se zatím nedostala do popředí badatelského zájmu. Do dnešní doby nebyly sepsány dějiny obce, bližší vědomosti o historické těžbě tak postrádáme. Zatím je tato objevená šachta jediným zaznamenaným těžebním útvarem na jihovýchodním katastru obce, protože dosud známá historická těžební oblast se nacházela severně a severozápadně od obce. Na území lesa od Plinkouta směrem k Břevenci a Rudě je dodnes možné nalézt příznaky po zasypaných těžebních šachtách a haldách hlušiny.

Martina Kršková

Literatura

- Karel, J. 2011:** Starobylé hory hankštějnské a kamenohorské. *Střední Morava (Vlastivědná revue)* 17 (31), 4–27.
- Karel, J., Marek, M. 2011:** Proslulé hory hankštejské a kamenohorské. *Rýmařovský horizont* 23, 4–5, 19.
- Novák, J. 1985:** Těžba a rýžování zlata v Jeseníkách. *Vlastivědné listy Severomoravského kraje* 11(2), 30–32.
- Pinkava, V. 1922:** *Vlastivěda moravská II, Místopis Moravy I, Olomoucký kraj, Unčovský a Rýmařovský okres*. Brno: Musejní spolek.
- Richter, P. a kol. 1998:** *Paměti obce Dlouhá Loučka*. Dlouhá Loučka: Obecní úřad.

Resumé

Dlouhá Loučka (Kat. Plinkout, Bez. Olomouc), „Ve Zmole“. Hochmittelalter, Neuzeit (?). Bergbau Schacht. Rettungsgrabung.

DOLNÍ VĚSTONICE (OKR. BŘECLAV)

Dolní Věstonice č. p. 41. Středověk, novověk. Ojedinelý nález – lidské kostry. Záchraný výzkum.

V období od poloviny září do začátku října 2013 byly při hloubení základů nového sklepa při domu č. p. 41 zachyceny tři lidské skelety. Výkop byl proveden v sedimentu bývalého hnojníku jílovitého charakteru, jehož dno se nacházelo zhruba 2,20 m od povrchu. První skelet (A) byl vyzvednut majitelem pozemku v domnění, že se jedná o prase domácí. Po nálezů lebky tohoto jedince, kdy bylo zřejmé, že se jedná o člověka, byla přivolána Policie ČR a pracovníci Archeologického ústavu AV ČR, Brno. Samotné vyzvednutí zbývajících dvou skeletů (B + C) bylo dále komplikováno vztlínající podzemní vodou, která při dně vytvořila přibližně 35–40 cm vrstvu mazlavého bahna (obr. 26). Poslední z obou jedinců (C) byl navíc z velké části překryt sedimentem obou profilů, a proto nebyl vyzvednut celý. Všechny skelety se většínou nacházely v natažené poloze na zádech a na základě